

Пригодій Алла Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка;

Полуян Анастасія Юрївна,
студентка ННІ професійної освіти та технологій Національного
університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні суспільство висуває високі вимоги до якості підготовки майбутніх спеціалістів. Реалізувати себе в майбутній професійній діяльності в сучасних досить складних умовах може фахівець, який володіє професійними знаннями, вміннями, навичками, професійно важливими якостями особистості, а також розвиненим духовно-творчим потенціалом. Становлення такої особистості майбутнього спеціаліста – завдання професійної підготовки у закладах професійно-технічної освіти.

У зв'язку з підвищенням потреб сучасного суспільства в активній особистості стає особливо актуальною проблема пізнавальної активності учнів.

До питання активізації навчально-пізнавальної діяльності молоді зверталось багато видатних педагогів. У роботах К. Д. Ушинського зазначено, що розвиток учня забезпечується активною діяльністю, у якій учень повністю реалізує свої можливості, висловлює себе як особистість [4]. Я. А. Коменський вважав, що треба розвивати в дітях гаряче прагнення до знань і вчення всіма можливими способами [2]. В. О. Сухомлинський вказував на те, що всі задуми педагога, його пошуки та побудови перетворюються на порох, якщо немає дитячого бажання вчитися. Активність учня, на його думку, полягає передусім у тому, що «він стає діяльним, зацікавленим учасником процесу оволодіння знаннями; пізнання, вчення приносить завдяки цьому глибоке почуття радості, емоційної піднесеності. Інтелектуальні почуття – це родючий ґрунт, на який падає насіння знань, з яких росте розум» [3, с. 110], а передумовою активності є наявність у свідомості учня відчуття сили обізнаності, що глибина знань,

міцність умінь та навичок залежать від нього, а не є чимось фатальним, випадковим.

У психології та педагогіці докладно вивчені такі поняття, як «інтерес», «пізнавальна активність», «мотивація», «стимул». Усі ці поняття поєднує те, що ефективність навчання залежить не від характеру системи завдань, а від характеру активності учня. Так, надання навчального завдання не передбачає його автоматичного виконання, а вимагає від учня зацікавленості, внутрішнього бажання вирішити проблему, активної участі, бажання пізнання.

На думку вчених, пізнавальна активність постає як умова формування в учнів потреби у знаннях, оволодіння вміннями інтелектуальної діяльності, самостійності, забезпечення глибини та міцності знань [5].

Важливим і завжди актуальним для педагогів залишається питання, «за допомогою чого можна активізувати пізнавальну діяльність учнів». Відповідь на нього виводить на одну з найважливіших категорій педагогіки – категорію методів та прийомів навчання.

Методи та прийоми навчання – найважливіші структурні компоненти цілісного педагогічного процесу, що охоплює цілі й завдання навчання, зміст, форми організації навчання та його результати. При використанні методів навчання педагогам необхідно враховувати [5]:

1. Якщо використовувати методи навчання окремо один від одного, неможливо досягти необхідного результату.

2. Гарних результатів у навчанні можна досягти лише при синхронному використанні не тільки декількох, а цілого ряду методів.

3. При правильному поєднанні та використанні методів, які будуть націлені на єдину мету та які будуть доповнювати один одного, педагог може досягти найкращого результату.

Під час освітнього процесу активну роль відіграють навчальні проблеми, сутність яких полягає у подоланні практичних та теоретичних перешкод, що приводять учнів до індивідуальної пошуково-дослідницької діяльності.

Для активізації пізнавальної діяльності учнів під час вивчення фахових дисциплін за профілем «Харчові технології» найефективніше використовувати інноваційні методи навчання [1]:

метод проблемного навчання, основою якого є створення ситуацій, формування проблем, підведення учнів до проблеми;

метод алгоритмізованого навчання. Діяльність людини завжди можна розглядати як певну послідовність її дій та операцій, тобто вона може бути представлена у вигляді деякого алгоритму з початковими та кінцевими діями;

метод евристичного навчання. Основною метою евристики є пошук та супровід способів та правил, за якими людина приходить до відкриття певних законів, закономірностей вирішення проблем;

метод дослідницького навчання. Якщо евристичне навчання розглядає способи підходу до вирішення проблем, то метод дослідження – правила правдоподібних, справжніх результатів, подальшу їх перевірку, знаходження меж їх застосування.

Нині активізація пізнавальної діяльності учнів є основою розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі харчових технологій.

Для спонукання активізації пізнавальної діяльності учнів, а значить, і для підвищення професійної компетентності педагога можуть використовувати такі основні чинники:

- Професійний інтерес. Він є основним мотивом активізації учнів. Цей фактор педагогові необхідно враховувати на етапі формування навчального матеріалу.

- Творчий характер навчально-пізнавальної діяльності. Його завжди використовували як сильний стимул до пізнання.

- Ігровий характер проведення занять. Містить у собі й чинник професійного інтересу, і елементи творчості, але незалежно від цього є ефективним мотиваційним процесом розумової активності учня.

Ураховуючи перелічені чинники у своїй діяльності, педагог зможе безпомилково активізувати пізнавальну діяльність учнів, оскільки різноманітні підходи викличуть інтерес до занять і учні з радістю будуть відвідувати їх, адже передбачити викладача буде неможливо.

Таким чином, пізнавальна активність учнів розглядається як цілеспрямований складний процес розвитку особистості, який відбувається під впливом найрізноманітніших факторів, у тому числі під впливом досвідченого педагога, обраної ним методики викладання – сукупності прийомів та методів активізації пізнавальної діяльності.

Список використаної літератури

1. Дячкова Т. В. Педагогіка професійно-технічної школи. Херсон: Айлант, 2003. 476 с.
2. Коменський Я. А. Вибрані педагогічні твори. Т. 1. Київ: Рад. шк., 1982. 247 с.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: В 5 т. Київ: Рад. шк., 1977. Т. 1. 437 с.
4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. Вибрані педагогічні твори. У 2 т. Київ: Рад. шк., 1983. Т. 1. 471 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка: посібник. Київ: Академія, 2002. 528 с.